

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.
Előfizetési Ára: Húsz évre 12 K. Negyedévre 3 K. Tanulóknak, Jegyzőknek 10 K.
Egy szám ára 24 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.
Szerkesztőség és kiadóhivatal Kossuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap
Nyíltár soronként 80 fillér.

Tej? — nincs!

hús? nincs! — gyümölcs? nincs! — cipő? nincs! ruhazövet, kelme, vászon? nincs! cizkor? nincs! petróleum? nincs! benzín? nincs! szesz? nincs! liszt? nincs! dohány? nincs!

Szóval minden, amire szükség van, aminek az ára maximálva van, eltűnik, nincs és arról inkább nincs, minél fontosabb, nélkülözhetetlenebb élelmi vagy elsőrendű szükségleti cikkről van szó és mentől nagyobb szükség van rá.

Igen nincs, de csak annak nincs, aki a törvényes árért keresi. De ha valaki megadja érte — majdnem mindig szívesen megadja mert kényszerülve van rá — azt a horribilis uzsora árat, amelyet a spekuláció kérni mer, akkor van, van minden, bővében, amennyi kell.

Halljuk ezeket a panaszokat már 3 év óta, láttuk mint fejlődött ez a mesterségesen csinált niustelenség a háboru kitörésétől kezdve mostanáig oly hatalmas mértékben, hogy az árdíagulás a 2000—3000%-ot is elérte sok mindennél, láttuk és látjuk, hogy történtek s történnek kísérletek mindezek meggátlására s megszüntetésére, de szomorúan látjuk azt is, hogy ezen kísérleteknek gyakorlati eredménye nem volt és nincs.

Tehetetlenül áll az egész kormányzat, annak egész apparatusa, tisztviselői kara, karhatalma ezen kétségbeejtő, de mélyen el is szomorító állapottal szemben, mert segíteni a bajon nem tud, — de tehetetlenül áll a megélhetését biztosítani akaró fogyasztásra kényszerült közönség is, amely mind erősebben panaszkodik, zúgolódik, nélkülöz, de segíteni baján ő sem tud.

Törvény, rendelet, intézkedés, jó tanács az van halomszámra, de mihaszna, ha azokat sem megenni, sem felhuzni, sem felöltöni nem lehet.

Valahol tehát kell lennie a bajnak, hogy a háborus viszonyok okozta eme szertelen állapotokat megszüntetni nem tudjuk, csak az a hiba, hogy soha sem ott keressük, ahol annak természetszerűleg lennie kell és hogy a megoldásnál talán kényelmi szempontból, talán egyéb okból, rendszeresen a kanapét dobjuk ki.

Hogy ezen tarthatatlan állapotokon segíteni nem bírunk, ennek oka hármias irányban keresendő u. m. hiányos törvényes intézkedéseinkben, a hiányos törvény tiszteletben és egy megfelelő szervezet hiányában.

Hogy ezirányu törvényes intézkedéseink hiányosak, erre annyiszor rámutattunk, hogy azt bővebben bizonyítani nem is lenne szükséges. A számtalan törvényes rendelet a legjobb intenczióktól eltelve iparkodik rendet

teremteni, de nem tud. A különféle központok és háborus élelmezési intézmények nem váltak be, mert ahelyett, hogy a készletek feltárását, hozzáférhetőségét és arányos elosztását biztosították volna, ép az ellenkezőt eredményezték t. i. amíg arra nézve központ nem létesített, addig az, ha drágán is, de kapható volt; amint azonban az ár maximáltatott — az természetszerűleg azonnal a minimális árrá lett.

A törvénytisztelet teljes és rosszindulatu hiányát kell azonban konstatálnunk a népesség azon tekintélyes számánál, amely a háborus viszonyokból kifolyólag alkalmi vagyonszerzési lehetőséghez jutott és felhasználva egyesek szorult helyzetét, mások bénybőségét, luxuriosus életmódját, a törvényes rendelkezések lézagos voltát és az enyhe büntetéseket, a legnagyobb lekiismeretlenséggel uzsoráz ki minden lehetőséget és törekszik arra, hogy hamarosan nagy pénzeket gyűjtsön össze. Ezek a törvény nem tisztelők legveszedelmesebb s mindenre elszánt, semmitől vissza nem riadó csoportja, amelyik kevés vagy semmilyen keczkázat mellett bízik abban, hogy épen, vagy legrosszabb esetben enyhe büntetéssel szabadul, a jogtalanul szerzett pénz azonban megmarad, s mivel a pénznek nincsen szaga, ellenben tekintélyt ad, a háborus forgalomban rövidesen megfelelkezik a köz az ő viselt dolgairól.

A megfelelő szervezet hiánya, egyik fő okozója tehetetlenségünknek. A háboru által létrehozott világnézet igen sok mindent megváltoztatott és semmi akadályja nincs annak, hogy kormányzati berendezkedésünk is a változott felfogásnak megfelelően át ne alakulhasson, másrészt pedig háborus időkét élén, ezen életnek úgy jó, mint ferde megnyilvánulásai a rendkívüli helyzet adta módon bíráltassanak el. Ha a hadiérdek ellen elkövetett cselekmények hazaárulást képeznek, ép ily hazaárulásnak tehintendők azok tettei, akik csunya, önző, hirtelen meggazdagodási ványukban visszaéléseikkel veszélyeztetik az itthon maradt lakosság megélhetését, erőnkifejtési képességét, tekerbirását s a végső győzelembe vetett hitét, de egyuttal veszélyeztetik a hadba vonult seregét is. És ha a katonai törvények el tudnak ezekkel radikálisan bánni, semmi ok, de jog, sőt méltányosság sem szólhat amellett, hogy ezen bűnök polgári uton enyhébb elbánásban részesüljenek. Nehéz dolog, de ki kell végre nyíltan mondani, hogy ha mindjárt kezdetben ártalmatlanná tették volna azokat, akik határtalan pénzvágyukban képesek voltak a legcsunyább visszaéléseket elkövetni, ily visszaélések ma már nem volnának.

A termés zár alá vétele és forgalomba hozatala.

Az 1917. évi termés zár a á vételéről és igénybevételéről az alí pán mindenre kiterjedő részletes rendeletet bocsátott ki, melyben a köz-élelmezési feladatok végzésére arravaló egyénekből való szervezet létesítése iránt intézkedik, mely hivatali pontossággal és köteleességűdással mindig készen álljon a termésbecslés, a termésátvétel, a főlöslég-elosztás, a malmok ellenőrzése, a raktárkezelés, az ellátatlanok kielégítése és a mindezekkel járó nyilvántartási, kezelési és elszámolási munkák teljesítésére, illetve mindezekben a szervezet vezetőjeként működő jegyző hatóság és folytonos kiemítésére. Székelyudvarhely városnak ez a külön köz-élelmezési hivatali szervezete készen van.

Ami most a termésrendeletek végrehajtásának részleteit illeti, ezek tekintetében vármegyékben a legelső és legfontosabb feladat a minél teljesebb nérvű és a minél szélesebb népreteget átható gabonaheszerezési, illetve a lakosság gabonabeli oltatásának eleve való biztosítása. Erre való tekintettel intézkedett az alispán, hogy úgy a város, mint minden egyes jegyzőség aug. 15 éig anyai vásárlási igazolványt kapjon, a mennyi a területén levő háztartások számának megfelelő.

A termésforgalmi kiegészítő rendelet (2639 — 1917. M. E. sz.) ezeknek a vásárlási igazolványoknak a használatát általános szabályként cupán az egyes községek területére szorítja, s a községeknek területén tul való beszerzés az Országos Köz-élelmezési hivatal elnökének engedélytől teszi függővé. A végrehajtási utasítás VI. fejezetének 10. címéből pedig kitetszik, hogy a vásárlási körzetek kiterjesztése iránti kérelmek nem vidékek szerinti általánosságok alapján, hanem az egyes vásárlási számdékok különös megítélései szerinti fognak elbírálni, s hogy ilyen körzetkiterjesztési kérelmek csak különösen indokolt esetekben fognak teljesülni. Ezeket a megszorításokat azzal a célzattal kell a legpontosabban keresztül vinni, hogy az egyes kisebb gazdaságokban mutatkozó kisebb főlöslégek már eleve mind átmenjenek a közfogyasztás szolgálatába. A helyhatóságok tehát a vásárlási igazolványokat akként állítsák ki, s azok beváltását akként igyekezzenek érvényesíttetni, hogy ezek révén a kistételek mintegy hatósági utalványozás hatása alá kerüljenek és még az általános termény átvételi eljárás előtt mind szétosztódjanak.

A helyi, vagy kiterjesztett körletbeli vásárlásokkal ki nem meritett főlöslégek egy bizottság fogja átvenni és azonnali készpénzfizetés ellenében a Hadi Törvény Részvénytársaság részére átadni. A végrehajtási utasítás is kiemeli, hogy ez átvételi eljárásban van a rendeletnek a súlypontja, s hogy ez eljárás legszabatosabb keresztülvitele érdekében mindent meg kell tenni. Helyi viszonyaink és érdekeink szempontjából is éppen olyan fontos ennek a terményátvételi eljárásnak a jó meg-vezetése. A terményátvételi eljárás érdekében az alaprendelet 4. § a a törvényhatóságokat anyai átvéző bizottság szervezésére kötelezi, a mennyi a sima lebonyolításhoz szükséges. Ezen bizottságoknak lehető legrövidebb időn belül

való megalakítását követeli.

Az új termérendeletek szeres végrehajtása érdekében, s különösen az új ellátási rend zavartalanossága végett végül elrendeli, hogy — 1. A cséplési eredmények pontos bejelentésének ellenőrzését a helyhatóságok tartásuk szigorú kötelezettségüknek; a termékekből eddigelő történet felhasználásokat minden termelő augusztus 15-éig az előjáróság előtt igazolja, s további felhasználásokat csak az előjáróság engedélyével és közbejöttével tehesse; — 2. a malmok tavalyi rendje fenmarad; csupán a vákok felhívókénti elszámolása helyébe lép a havonkénti elszámolás.

Egy hó közigazgatása.

— Gazdasági kérdések, a főreáliskola ügye, az eladók jelentései —

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága aug. havi ülését szerdán tartotta Dr. Lengyel György főispán előklételével. — Ez alkalommal midőn először van szerencsém — nyitotta meg főispán a gyűlést — a közig. biz. tárgyalását, mint főispán, vezetni, a közigazgatási bizottságot, annak választott és hivatalból helyet foglaló tagjait atyafiságos és hazafisi tisztelettel köszöntöm, kérve, hogy azon nagy és nevezetes szempontokat, melyek a közig. bizottság tárgyalását irányítják tanácskozásiakban és határozathozatalaikban szemelőtt tartani méltóztatnak. (Élvezés.) — Ugron Ákos a főispánt méltóságában üdvözlő s ebben nem politikai érdekeltség, hanem a megye érdekeinek buzgó szolgálata vezetési és működésében a bizottság készségeire támogatja. A megye gazdasági viszonyai a munkás viszonyok következtében rosszak; a kiadott orosz foglyok nem felelnek meg feladatuknak, mert uincsenek foglalmazva s az ellenük emelt panaszok nem bíráltnak el. A megye munkás bizottság egy éve nem ülésezett, miért kéri, hogy az ügyet az alispán erélyesen vegye a kezébe, amint hogy az egerek ellen való védekezés tekintetében is hatósági intézkedés szükséges. Székelyhidyi Viktor gazdasági felügyelő bejelentette, hogy a községük utasítva lettek, miszerint a mérgező anyagot a katonaságtól kikérjék. Elnök-főispán kijelenti, hogy a bizottság utasítja az alispánt, hogy a szóváltott ügyekben intézkedjék.

A tárgyszózat első pontját az alispán jelentése képezte, melyet a távollévő alispán helyett Dr. Paul Árpád főjegyző terjesztett elő. Eszerint az alispáni hivatal 788 ügydarabot intézett el. A tárgyalás alatt álló hó kimagasló eseménye a főispáni méltóságban beállott változás, melynek rendén a megye a távozó főispán iránt érzett háláját nyilvánította, míg az új főispánt, ki nagyszabású beiktató beszédében közéletünk iránti meleg szeretettel tárta elő kormányzati irányának programját s aki iránt a vármegye egész közvéleménye bizalomteljes várakozással fejezte ki a maga üdvözlését — ezzel az érzéssel üdvözlöi őt a maga részéről is első elnöksége alkalmából. A mezőgazdasági munkálatok végzésénél jótékonyan hatott a hadsereg segítése, azonban a beazin szükséglet körül felmerült akadályokat legyőzve nem sikerült. A takarmány-rekvirálás ügyében a katonai hatóságok mérsékelő intézkedést tettek s a teljes megegyezés is remélhető. A megye rendelkezésére bocsátott szeszt kiosztották. A kenyérkérdés éreztette aggasztó tüneteit. A kivett 2000 mázsa befolyt, de nyomban azét is osztattott. Szél József kormánybiztos jöttével az ellátási kontingens felemelése: sikerült elérni s a Hadi termény éppen az utolsó pillanatban juttatott 600 m. terményt és 900 m. lisztet. A közigazgatásnak gondoskodása tárgyát képezi, hogy az új termés beszerezhető legyen. — Ugron Ákos iedítványára a katonai parancsnokságnak a gazdasági téren nyújtott segítséget megköszönik. Ugron Zoltán a kártalanítás kérdését teszi szóvá. A székelység a háborúban olyan mértékben kivette, úgy mond, a részét, hogy a kár kérdésében osztályozni nem lehet, bár a tisztviselők kártalanítását helyesli is, amint hogy megoldást kell találni az özvegyek, a nyugdíjasok, ugyazintén a fronton levők káraitak sürgős kiutalására is. A gazdaközönségre nézve érzékeny veszteséget jelent, hogy a hadsereg marhát itt nem vásároltat, s azt kizárólag csak szabadban. A gazdák a 40 K árban elrekvirált gabona helyébe 50 koronás votómagot kaptak; végül

kifogásolja a hadifoglyok ellenőrzését. Soó Gáspár a Székelyvasut menetrendjét teszi kritika tárgyává, mely az utazó közönségre idő és anyagi veszteséget jelent. Leichter Gyula műszaki tanácsos erre megjegyzi, hogy ez irányban előterjesztéssel élt. — Pál István a gabona és tűzifa beszerzésének lehetővé tételére hívja fel az alispánt. — Dr. Paul Árpád alispán helyettes a felszólalóokra megjegyzi, hogy a rekvirált és votómag ár közti differenciák megterítésre tekintetében az alispán tájékozódást megindította s remélhető, hogy a 10 K különbség megtérítetik. A hadifoglyok ügyében a Munkabizottság megállapodásra fog jutni. A kenyér gabona beszerezhető szervezés alatt áll s a helyi főreáliskola a helyi szükséglet részére lekötöttnek; a tűzifa termelés folyik s megfelelő mennyiség lekötése megtörténik, az e téren észlelt katonai rekvirálás csak sporadikus, azonban figyelembe fogja részesíteni. A választ a bizottság tudomásul vette.

Az árvaszék jelentését Br. Orbán János elnök terjesztette elő, mely szerint az árvaszék elintézt 1196 ügydarabot, gyámság alatt 14906, gondnokság alatt 994 egyén áll. Dr. Lengyel József m. főorvos a közegészségügy kedvező voltáról számolt be; 23 hevenyfertőző betógot jelentettek a hó folyamán.

Kolumbán Lajos kir. tanfelügyelő jelen'tette, hogy az iskoláknak ingyen tankönyvekkel való ellátása iránt intézkedett. Bejelentette, hogy a közokt. miniszter kimondotta, hogy a főreáliskola épületében szeptember 1-én a polg. fiú iskolának első és felső kereskedelmi iskola aló osztályát főtétlenül megnyitni szándékozik és utasította, hogy a jelentkező tanulókat írja össze. Megtette a javaslatot az intézet és internátusok elhelyezése tárgyában is. Ugyazintén engedélyt kért a kereskedelmi iskolába női növendékek felvételére is. A mult iskolai évis, bár az oláh invázió megzavarta a hivatal működését, az alkotások éve volt. A lemaradt községi iskolák államosítását befejezte. A gyermekvédelmi ügyben eddig tett intézkedéseit kibővítette s ma már 30 községben eddig 3000 gyermek nyel felügyeleten kívül naponként meleg tápláló ételt és a 9 községben átlimezés nélkül manedékházak szolgálják a gyermekvédelmet. — Ugron Ákos a nép közérkeles állapotát észrevételezi, mely sok kifogásolni valót hagy fenn és amely szükségessé teszi, hogy iskola és közigazgatás erőteljesen nyuljon a kérdéshez. Pál István már a mult alkalommal támasztott, hogy ez irányban a közregek vezetőinek együttes munkája kiváratos. Vajda Ferencz pedig úgy véli, hogy a mulasztás nem a lelkigondozókat terheli, hanem a politikát, mely korrumpálta a népet s a lekövetők csak a hatóság erős támogatásával javíthatnak a helyzetben.

Dr. Hinkelér F. Ákos tisztifőügyész az állami főreáliskola áthelyezése ügyéhez szól, mely váratlanul érte a megye közönségét. Az áthelyezés ellen a megye közgyűlése, majd a város képviselőtestülete emelte fel szavát és hozott határozatot, hogy annak meghagyását deputáció útján kéri. Sajátságos, hogy egyik határozat sem lett végrehajtva; az emberek kibeszélték magukat s összedugott kézzel végig nézik, hogy a megye egyik jeles kulturális intézményétől megfosztassék. Az intézet ellen egyosek azt hozzák fel, hogy uincsen elég növendéke, hogy nem jövedelmez eleget. Kérde, hogy a Székelyföld kulturája nem éri meg a ráfordított csekély áldozatot, szemben a Kolozsvár vidéki nemzetiiségekkel? A menekülés zavarát felhasználva, egyik közintézményünk egyszerűen elszikkad, s a mit helyébe ráuk erőszakolnak, az korántsem jelout ellenértéket. Egyébként ha a polgárok és kereskedelmiek szükségét látják, állítsák azt fel, de kortes érdekből ne fosszák meg a Székelyföldet egyetlen főreáliskolájától. A töves intézkedést nem róhatjuk a jelenlegi kormány bűnére, mert a távozó kultuskormány igyekezett befejezett helyzetet teremteni, s miután a helyzetet feun nem ismerik, ez a hiba ráuk hárul vissza. Úgy véli, hogy minden erőnkkel ki kell fejtenünk s a helyes informálás céljából a deputációt szerveznünk kell, mert ha szemet huoyunk afelett, hogy ez a csakaem itt félszázad óta fennálló iskolát egyszerűen elemeljük, úgy a visszafejlődés útját magunk építjük meg. Minden erőt ki kell fejteni, minden követ meg kell mozdítani, hogy ez a szégyen, ez az érzékeny károsodás a megyétől, várostól elháruljon. — Ugron Zoltán az iskolák megnyitása tekintetében a szülők érdekében kér információt, amit a tanfelügyelő kilátásba is helyezett. — Soó

Gáspár — miután a tanfelügyelő ismertette az ez ügyben érkezett rendeleteket, s a polgári iskola előnyait, — kétségbevonta a polgári iskola létjogosultságát akkor, amikor éppen annak tanárai sürgetik a reformot, hogy tudjon az életbe beilleszkedni. Sajnálná a főreáliskola elvitelét, mert a Székelyföld megérdemli azt, hogy egy ilyen irányú iskolája is legyen, s amennyiben az nem mutatkozott olyan életképesnek, mint például a dévai, az, ezen utóbbnak előnyben részesítésében leli indokát. Ugron Ákos szintén azon nézetének ad kifejezést, hogy az iskola megtartása érdekében minden megteendő, mert a Székelyföldet megrövidíteni nem szabad. Elnök-főispán, miután kétséget kizárólag megállapította, hogy a miniszter a főreáliskolát tényleg beszűkítette-e, s az ellen minden orvoslás késő-e, nem lehet, javasolta a bizottságnak, hogy ezirányban sürgőnyileg szerez információt, s ha még segíteni lehet az ügyön, készséggel megtesz mindent, mert a megye érdekeit szíven viseli. (Helyeslés).

Mátffy Domokos pü. igazgató sajtóval állapítja meg, hogy egyetlen járási számvéve sem teljesít szolgálatot. A harmadosztályu kereseti adó kivétel bizottság tárgyalását befejezte. Veress Béla kir. ügyész jelentésének tud. vétele után, Leichter Gyula műszaki tanácsos jelentette, hogy a közutak kielégítő állapotban vannak. A marosvásárhely—gyergyószentmiklósi út udvarhelymegyei szakaszának kezelővel az áll. épít. hivatal bizták meg s annak átvétele meg is történt; 16 olyan hid van a szakaszon, melyek megerősítésre szorulnak. A miniszter engedélyezte a sárd-szentdemeteri ut 4—8 km. rendezését, a daróczi ut 19 és 20. sz. hidak újjáépítését, homoródfürdő-szetmártoni 65 és bőzödujfalva—korondi-ut árvízrongtásait. Végül bejelentette, hogy a vonat menetrendjének megváltoztatása iránt előterjesztéssel élt. — Zonda József főállatorvos jelentette, hogy az állategészségügy kedvező. A jelentések sorát Székelyhidyi Viktor gazd. felügyelő zárta be, kinek jelentését másik helyon ismertetjük. A bizottság végül őt község hadiszolgáltatási kártérítését tárgyalta le, mely után az ülés késő délután véget ért.

A háboru eseményei.

(Budapest, aug. 11.) Times szerint Bonar Law alsóházban következő kijelentést tette:

— Veszedelemes válságban vagyunk. Az orosz események nagy változást idéztek elő a helyzetben. Ezen csapástól megszédült minden nemzet, mely részt vesz a harcban.

Wolf jelentés: Az angoloknak Flandriában reggel előretörő rohamtámadásai mind megfiusultak.

Casinu—Ojtoz völgyében Moldova nyugati részében szövetségesek sikeresen előretörnek.

Sajtóhadiszállásról jelentik: Focsanitól északra lefolyó harcokban hatodika óta osztrák-magyar csapatok részt vesznek. Kemény harc után elértük Tisita utat.

Ojtoz-szorostól délre honvédek áttörték az ellenséges állásokat. Rohammal elfoglalták Mazajann magaslatot.

Moldova völgyében ellenség ellenállása némileg megerősödött.

Wolf-jelentés: Focsanitól északra Susitaszakaszon oroszok nagy erővel, sok helyen tizenöt hullámtagozásban ellentámadtak. Visszavertük. Egyes rohamhullámaik elpusztultak tűzünkben.

Berlin: (Hivatalos.) Buvárhajók újabb 21000 bruttótonnát súlyszettek el.

Budapest: Délutáni minisztertanács 4 órától esti 9-ig tartott. Ételmezési, hadisegélyek, hadi özvegyek segítésének kérdéseit megbeszélték. (Sebők.)

Megvételre kerestetik egy jó karban levő iskolai harmonium. Cím a kiadóhivatalban.

Ruggyanta bélyegzők

a BECSEK D. FIA KÖNYVNYOMDA papir- és írószerekkereskedésében jutányosan megrendelhetők

VÁROS.

A termés eladása. Közhírré teszi a hatóság, hogy mindazok a termelők, kik zab termésüket f. évi augusztus 31-ig a haditermécynek átadják a megállapított 44 kor. maximum árú felül 5 kor. cséplési jutalékot kapnak. Felhívja a közönséget a hatóság, hogy a hadsereg szükségletének fedezhetése végett zabterméket a fenti határnapig kiesépelve adják át, mert ezzel hazafias kötelességet teljesítenek a hadsereg harczerkészégét előmozdítván.

A zab lekasználása tilos. A hatóságnak tudomására jutott, hogy egyesek a zabot lekasználják. A legszigorubbán megtiltja a hatóság a zabot termelőknél, hogy zabjukat levágják és takarmányoknak használják. Aki o rendelet ellen vét a legszigorubbán meg lesz büntetve.

Vetőmag szükséglet bejelentése. Akiknek az ősze vetőmagra van szükségük, szükségletüket *Lukatos* tanácsoshoz azonnal jelentésük be.

A szalmával való tüzelés. Felhívja a hatóság a gazdaközönség figyelmét, hogy a takarmányra való tekintettel a cséplésnél a szalmával való tüzelést a legzűlésebb határok közé szorítsa, sőt a lehetőséghez képest azt teljesen mellőzze.

Mén tulajdonosokat felhívja a hatóság, hogy amennyiben ménjüket mások anyaatlatainál fedzettekre akarják bocsátani ezen száundékuakat jelentésük be a városi tanácsnál.

A katonai lövőgyakorlatok után talált ölmok és egyéb hadászati anyagokat a közönség a katonai parancsnokságnak szolgáltatassa be. A beszolgáltatott ölmanyag után a katonai igazgatás kg-ként 2 korona kártérítést fizet.

Átadott állatok kártérítése. Felhívja a hatóság mindazokat akik a román betörés alkalmával állataikat a hadi átvétel bizottságnak átadták és azok vételára az átadás alkalmával készpénzben ki nem fizettetett, hogy az átadás, illetve átvétel megtörténtéről az utóbizottság által kiállított írásbeli elismervényüket a legsürgősebben adják be a tanácshoz, hogy a vételár kiutalása iránt az intézkedés elrendelhető legyen.

Lóvétételek kifizetése. A kital a katonaság hadicélra nyilvántartó lappal ellátott lovat vett át de az árát az illető még nem kapta meg, a fénel levő kék nyilvántartási lapot az illetékes m. kir. adóhivatalnál be kell mutatni s ennek ellenében a vételárat az adóhivatal kifizeti.

A széna rekvirálása. Közhírré teszi a hatóság, miszerint a földmivveléügyi miniszter megengedte, hogy a hadsereg széna és szalma szükségletét a gazdáknál való rekvirálással beszerezhesse. A gazdáknak jogában áll, saját marhának tartására napon'a darabonként 8 kilogramm szénát és 6 kilogramm szalmát visszatartani. Növendék és kis állatnál ennek megfelelő hányad veendő. Az ár egyelőre nincs megállapítva, azonban a hadbiztonság a szénaál métermázsánként 20 korona, a szalmánál 8 korona előleget tartozik adni.

Gazdasági mozzanatok.

— A gazdasági felügyelő jelentése. —

Julius hónap első felében meleg derült, közben egyes napokon kevesebb csapadék, a hónap közepén tul aunak végéig állandóan meleg, száraznak mondható időjárásunk volt.

As őszi buza aratása folyamatban van, az őszi rozs aratása kevés kivétellel befejeztetett. A kukorica csekély kivétellel igen szép termést ígér. Kerti vetemények és burgonya közepes minőségűek. A sarju használása egyes helyeken megindult.

A nagy szárazság folytán esőre van szükség, hogy a termés biztosítható legyen. Rovar kár nincs, ellenben az egerek több község határában érzékeny kárt okoznak.

A folyó évben remélhető termés kat. holdanként búzából 550 klg, rozsból 570 klg, árpa 520 klg zab 520 klg természetesen ez becslésen alapul, végleges eredmény csak később lesz jelezhető.

A cséplés a vármegyében szorványosan megindult. A Földmivveléügyi miniszterhez a felügyelőség előterjesztést tett tényező bikák vásárlására 100.000. korona engedélyezése tárgyában, mivel még több községben apaállat hiány van. A lefolyt 1916—17. költségvetési évben tonyósz áll-

latok bevásárlására engedélyezett 120 000. korona felhasználásával a Felügyelőség beszerzett 34 községnek 37 darab tonyósz bikát, 7 községnek 10 darab kaut, az engedélyezett % kedvezmény 19.556. korona, mely a községek javára esik. A marosvásárhelyi Miniszteri kirendeltség a székely-szentkirályi vizvezeték helyreállítási költségeire 300 koronát engedélyezett.

A július hónapban 52 gazdának 11:35 métermázsaa korpáról adatott ki utalvány.

A Magyar Társadalomhoz!

A katonának egyszerűségével, a hazafinak biztos hitével szölok ahhoz a magyar társadalomhoz, amely kezdettől fogva harczoló hőseihez méltóan állja itthon a háboru minden megpróbáltatását, teljesíti a hazaszeretet minden kötelességét.

Egy nagylelkű adakozó önkéntes elhatározásából egy fél milliót ajánlott fel a honvédség, népfőlkelés és csendőrség rokkant tisztjei-, lelkészei-, tisztviselői- és zászlósainak, valamint a honvéd, népfőlkelő és csendőr tisztek, lelkészek, tisztviselők és zászlósok özvegyei és árváinak segélyezésére.

Az adakozó azon kívánságát fejezte ki, hogy az ezen összeg által létesítendő alap örök időkre a „Szurmay Sándor alap” nevet viselje. Érzem,

hogy o kívánság teljesítése elől nem térhetek ki.

Jelen felhívással tehát készségesen állítom a rokkantak, özvegyek és árvák szolgálatába nevemet.

Megbáutanám a magyar társadalmat, ha az ékeszólás eszközeivel rajzoluám a rokkant tiszt képét, a hátramaradt özvegyek és árvák vesztességét, fájdalalmát. A világháboru három esztendő óta mindennap elmondja a maga félelmetesen egyszerű nyelvén, hogy mit köszönhet a társadalom és a haza a honvéd tisztikarckak. Mindenki érezheti, hogy nem elég leborolni előttük, nem elég a hősk hantjait virággal borítani; a megcsounkult kart takaró zubbony ujjá, a szenvedésnek az özvegyek és árvák arczába rajzolt nyomai a szivekre mutatnak: „Adósok, meg ne feledkeztek!”...

Dicső honvédeink nevében, a kárpáti csaták legszentebb szenvedéseinek emlékezetében arra kérek mindénkit, aki szívének jószágában, kötelességének megértésében adakozhat, juttassa adományát és gyűjtésének eredményét a postatakarékpénztár vagy a fáradhatatlan magyar sajtó útján, a Szurmay Sándor alapra!

Ezen alap fölött a mindenkori honvédelmi miniszter rendelkezik.

A befolyó összegekről nyilvános leszámolás fog időnként közzététetni.

Budapest, 1917. évi augusztus havában.

Szurmay Sándor s. k.

HIREK.

Székelyudvarhely, aug. 12.

A mi menetrendünk.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottságának utóbbi ülésén szövétték a székelyvasut menetrendjének helytelen beosztását is. Az elhangzott interpellációra az államépítészeti hivatal főnökétől nyert azon választ, hogy a menetrend megváltoztatása tárgyában az előterjesztés már megtétetett, a bizottság s a nagy közönség is megnyugvással veszi tudomásul.

Az elégtelenséget és türelmetlenséget csak fokozó sérelmes intézkedés ellen széles körben sok felszólalás hangzott el és méltán, mert az utazásban korlátozott közönség csak akkor kelt utra, midőn családi körülmények vagy gazdasági, kereskedelmi, akár hivatalos érdek miatt az utazást nem lehetett elodézni. Tisztában voltunk és vagyunk, hogy a fővonal túlzsúfoltsága miatt amugy is tele szenvedéssel jár egy napi utnak megtétele, akinek tehát nem volt kénytelensége utazni — az maradt otthon. Az önfegyelmzés e tekintetben a közönségül elég örvendtesen nyilvánult meg. Es ennek daczára a hujasfalvai, vagy segesvári gyűjtő állomásra kimondott majdnem 24 órai meddő várakozási idő a csalakozásra, ugy a közzgazdasági, mint kereskedelm, hivatali érdekek s maga a szociális élet vérkeringésére oly sérelmes intézkedés, ami a drága idő fölös pazarlásán kívül próbára tette a legerősebb idegzetet is.

A magyar államvasutak fő- és szárnyvonalain, ide érve a viczinális vonalakat is, hasonló menetrendi beosztást sehol nem találunk. A leg-hosszab 6 órai várakozás után bármely irányban csatlakozást talál az utas, csak épen a székelyvasut az, ahol tudja Isten mifele czélből és érdekből a segesvári csatlakozáshoz teljes 22 órát, a visszacsatlakozáshoz teljes 20 órai várakozást jelölt ki a hatóság.

Ha azon czélből történt ezen intézkedés, hogy a közönség az utazásban korlátoztassék, ez nem lett és ilyen intézkedéssel nem is lesz elérve soha, mert akinek elhalaszthatatlan okok miatt kell utazni, az ugys megy — legfennebb a várakozási idő miatt tekintélyes összegű fölös kiadásra van kényszerítve.

Azt reméltük hogy a háboru meghozza a székelyvasutak kiépítését s így közvetlen össze-

kötötését nyerünk Marosvásárhely—Brassó, Gyergyószentmiklós és Csikszeredával s végre valahára a Székelyföld is becsik a közforgalom központjába. Nagyon csalódtunk. A délkeleti hadszíntér érdeke sem volt képes a székelyvasutak kiépítését elősegíteni. Gondolja el tehát akinek tetszik, hogy mikor remélhető a régi álmok és vágyak megvalósulása?

Eljár a háboru is. Adja Isten még ma legyen vége. A háboru romboló hatása mellett építeni a átalakítani is szokott. Mi vajjon kaptunk-e azokból az előnyökből, amit a háborus helyzet szokott osztogatni. Igen, kaptunk. Akinek utazni kell, az sétáljon Héjjasfalván 42 óráig.

Eunyi idő a háborus időben a katonának is, a polgári utasnak is nagy veszteség, hisz az idő ma drágább, mint a pénz s ha csak naponként 40 embernek kell a csatlakozási állomásokon vesztelni, az elmaradt munkában egy néhány száz korona veszett el a nemzetre nézve.

A menetrendi beosztásra vonatkozó intézkedés megváltoztatására kérjük az illetékesek sürgős közbelépését, mert a mai állapot a Székelyföld gazdasági és bönult kereskedelmi érdekeire megmérhetetlen nagy csapást jelent. (—)

A társadalom áldozatkészsége. Az Udvarhelyi Híradó ujabban a következő adományt vette és hálásan nyugtázza:

Vak katonák részére: Fiafalvai műkedvelők Kozma Miklós ig. tanító által 106 K.

82 ös rokkant katonák részére: Grünspán Gizella és színházatjátszó kis társai 16 K, Kökösi Juliska és színházatjátszó kis társai 14 K, 35 f., Csépi Rózsika megtakarított költőpénze 5 K, Borsos Juliánna megtakarított költőpénze 3 K.

Eljegyzés. *Vajda Emmát Vajda Ferencz* ref. esperes és neje leányát eljegyezte *Szende Antal* cs. és kir. tart. főhadnagy.

Kinevezések. Ö Felsőége a belügyminiszter előterjesztésére Dr. *Szent-Királyi Andor* főispáni titkár, miniszteri segédfogalmazónak a miniszteri fogalmazói címet és jelleget adományozta. — A kereskedelemügyi miniszter *Szentpétery Ferencz* postafőtisztet, gyulafehérvári hivatalvezetőt, jelenlegi állomáshelyén való meghagyásával m. kir. posta- és távirdafelügyelővé kinevezte. — Az igazságügyminiszter *Szabó Gábor* és *Derassi Sámuel* székelyudvarhelyi törvényszéki irodatiszteket jelenlegi alkalmaztatásuk helyén irodafőtisztekké kinevezte.

Házasság. Gál Endre 82 ós hadnagy, földbirtokos folyó hó 4 én oltárhöz vezette néhai Ferenczy György kir. adóhiv. ellenőr és neje leányát.

Két községi jegyző kitüntetése. A vezérkar főnöke Kádár Gyula Korond községi és Kádár Kálmán Atyha községi jegyzőknek, kiválóan hazafias magatartásukért dícsérő elismerését nyilvánított.

Uj táblabíró. A király Lázár Kálmán marosvásárhelyi kir. törvényszéki bírót az ottani kir. ítélőtáblához bíróná nevezte ki. Az új táblai bíró pályafutását a székelykereszturi kir. járásbírósnál, mint joggyakorló kezdte. A homoródkládi kir. járásbíró és az erzsébetvárosi kir. törvényszéki jegyző, a székelyudvarhelyi kir. járásbírósnál albíró, az ottani, valamint a marosvásárhelyi kir. ügyészségnél alügyész, a marosvásárhelyi kir. törvényszéki bírónak volt. A kiváló bíró aránylag fiatalon jutott díszes állásába.

Uj kamarai tag. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara közgyűlése Dr. Majthényi Miklós polgármestert levelező tagjának megválasztotta.

A „Vas székely“ elhelyezése kérdése legközelebb megoldást talál. A szobor helyének kijelölése ügyében pénteken délután helyszíni tárgyalás volt, melyen részt vettek a város részéről Szakáts Zoltán rendőrfőkapitány, Lakatos Tivadar tanácsos, Lendvai Imre főmérnök, a katonaság részéről Sándor István főhadnagy és Sattler Zászlós budapesti építész mérnök. A bizottság részletes megbeszélés után a szobor helyét a Deák térnek a Mária Valéria gyermekkert épülete előtti részét jelölte ki, mely rendkívül szép háttérrel a város egyik legszebb pontja. A szobor alapjainak építéséhez a napokban hozzáfognak.

A nők méhészeti és háztartási tanfolyama közbejött akadályok miatt 3 nappal eltolódott és szeptember 13-án veheti kezdetét. A tanfolyam megnyitása holnap d. u. 5 órakor lesz a román kath. elemi leányiskolában. A felvett nyert néknek ez időben való pontos megjelenését kéri a méhészegylet elnöksége.

Tisztelgés a főispánnál. A kormányt támogató helyi politikai pártok küldöttsége tiszteltett az új főispánnál csütörtökön délelőtt, mely alkalom egyúttal beköszöntője volt az új politikai irányzat itteni szervezkedésének is. A tagyánú küldöttséget, melynek zömét a függetlenségi párt régi kipróbált hívei alkották, Dr. Valentik Ferencz orsz. képviselő vezette s ő tolmácsolta hatásos beszédében a kormányt támogató pártok udvarhelymegyei híveinek az új politikai vezér iránti bizalomteljes szeretetét, biztosítva őt a párttagok önzetlen támogatásáról. A főispán válaszában hivatkozva a rendkívüli időkre, lelkes együttműködésre hívta fel a párttagokat, kifejezést adván azon chejának, hogy a kormányt támogató egyes pártok közti elvi különbségek minél kevésbé élezzék ki. A tisztelgés után Dr. Valentik Ferencz bemutatta a megjelenteket, kiknek sorában a helyi intelligencia tagjai tisztviselők, kereskedők, iparosok, valamint a kereszturi járás székely gazdái is tekintélyes számban vettek részt mintegy hetvenen. Mint értesülünk a vármegyei függetlenségi párt legközelebb szervezkedő akciót indít, tekintve azon körülményt, hogy ez a legnagyobb s mondhatni egyedüli kormánytámogató párt, melynek a vármegyében nagyobb számban vannak hívei.

Udvarhelyvármegye hadisegélye. Hadisegély című Udvarhelyvármegyébe 18,354.146 K 40 ft folyósítottak, melyből 6,192.677 K 70 ft törültel, s így e címen a háboru harmadik évének a végéig 12,161.468 K 70 ft kifizettek. Ideiglenes évi megély 634 család részére 107.218 K utaltatott ki.

A vadászati tilalom meghosszabbítása. A hivatalos lapban a kormány rendeletet tesz közzé, a mellyel a vadállomány szaporítása érdekében a lyulra és fűszárra vonatkozólag megállapított tilalmi időt augusztus 31-ig beszűkítve meghosszabbítja.

A Kollegium jövő évi tanéve. A székelyudvarhelyi ref. kollegiumban az 1917—18 ik tanév október 1-én kezdődik. Javító, magán és felvételi vizsgálatok is ekkor lesznek. Internátus és konviktus lesz. Felvételt augusztus 20 ig kell folyamodni. Fizetendő díjak: tandíj egész évre 50 K, beiratási s más iskolai díjak 21 K, konviktus díj havi 70 K internátusi díj évi 60 és 50 K. Részletesebb tájékoztatót a nagy értesítő fog közölni, melynek megjelenését nyomdai akadályok késleltetik. Változásokról az igazgatóság a tanulókat értesíteni fogja.

A felmentések meghosszabbítása. Mint a Külügy-Hadügy ezimű folyóirattal hivatalos helyről közlik, azoknak a felmentése, akiknek ennek meghosszabbítását kérelmezték s a kérvények tényleg beérkeztek, minden külön intézkedés nélkül az egyénenként történő végleges döntésig, meghosszabbítottak tekintetik s erről az illetők igazolványt is kapnak. Amennyiben a felmentési kérelmet elutasítják, az illetők minden körülmények között bevonulni tartoznak. Ilyen esetekben a polgári hatóságok nem adhatók tovább haladékot, még akkor sem, ha új alapra kérik a fölmentést. A polgári hatóságok felhatalmazást nyertek, hogy valkban sürgős esetekben, várakozási időt engedélyezzenek a felmentés megújításáig és erről igazolványt is kiállíthassanak, ez a haladék azonban szeptember 30-án túl nem terjedhet. Szabadságot katonai személyek részére, tekintet nélkül arra, hogy a csapatost, amelyhez tartoznak, a harctéren van-e, vagy a mögöttes országrészben, várakozási idő sohasem adható.

Pályázati hirdetés. A székelyudvarhelyi iparos tanonciskolájánál egy igazgatói, egy közismereti helyettes és három rajztanítói állásra — a következő három tanév tartamára — az iskola-bizottság pályázatot hirdet. Pályázhatnak tanítással hivatászerűen foglalkozó, helyben lakó egyének. Érdeklődők felvilágosítást nyerhetnek Paul Sándor h. igazgatónál, kihez a bélyegtelen kérvények az elnyerendő állás megjelölésével f. hó 18-ig adandók be.

Halálozás. Dézsy Antal életének 78-ik évében, folyó hó 9-én elhunyt. A meghaldogult köztisztviselőben álló polgártársunkat tegnap szombaton helyezték örök nyugalomra. Halálát özvegye szül. Tamás Ionka, fia Balázs családjával és István testvére gyászolja. Emléke legyen áldott.

Jóteköny műkedvelők. Benkő Juliska, Imecs Erzsike, Imecs Ionka és Kókosi Ionka a múlt vasárnap műkedvelői előadást rendeztek. A jó kis gyermekek a mulatság jövedelmét 14 K 35 ft szerkesztőségünk révén a hős 82-ös rokkantoknak ajánlották fel. — Grünspan Gizella és Ireuke, Jampel Ionka, Markovits Helén és Malvin és Mandel Rózsika a múlt vasárnap színtéri sikerült színházat rendeztek, a mely 16 K-t hozott jóteköny célra. Az összeget hozzánk adták be a 82-ös rokkantok részére. — Fialfalván Kozma Juliska, Amália és Piroška, Nagy József, Murvai Klára és Pista, Sáska Erzsike és Imre, Varga István és Kis Róza közép és elemi iskolás tanulók két ízben színházi előadást rendeztek a háboruban megvakult hős katonáink javára, a melynek tisztá jövedelmét 106 K-át Kozma Miklós ig. tanító által hozzánk juttatták. A szorgalmas kis színházi szereplőket Isten növelje szülőiknek öröme és magyar hazánk díszére.

Ládák, üvegek és dugók. A cs. és kir. 1. hadseregparancsnokság abból a célból, hogy a fronton küzdő katonáink részére eleget mennyiségű ásványvizot szállíthasson, erre a célra alkalmas üvegeket, dugókat és ládákat gyűjt. Közöljük, hogy a hadseregparancsnokság jelzett tárgyakat magánosoktól elfogadja ajándékképpen is; az ajándékozók neveit kivételre a lapban közlésezzik. De lehet a jelzett tárgyakat térítés ellenében is átadni; ez esetben fizetnek üvegekért 1/2—3/4 liter tartalomig 10—15 fillért, 1 liter tartalomig 15—20 fillért, nagyobb üvegekért 25 fillérig terjedő összeget. Ládákért fizetnek minőség és nagyság

szoriat 1—2 kororát. Dugókért nagyság szerinti használatkért 1—3 fillért, ujakért 4—7 fillért darabonként. Gyűjtőállomások a katonai hadtáplálásparancsnokságok, melyek a térítések ellenében átadott anyagokért járó összeget is kifizetik.

Az áll. polgári leányiskola tanévvégi értesítőt most tette közzé az intézet igazgatója. Az intézet a menekülés következtében január 10-én nyílt meg 151 növendékkel. A tanítás ideiglenes helyiségben folyt csaknem a tanév végéig, július 10-ig, a mikor sikerült a katonai célokra lefoglalt iskolai helyiséget visszakapni. A jövő tanévi beiratások szeptember 1-én kezdődnek meg, s a tanítás előreláthatólag 4-ikéig megkezdődik.

Szökött katona. Nem vágyott Larci dícső-égre Hári János, Csőr községbeli születű budapesti kocsis, s a 10. huszárezredből megszökve, Székelyudvarhelyre került. Bujkálás közben a Gergely-féle sósfürdőnél egy csendőrről igazolásra szőltotta, s minthogy igazolványa gyarus volt, bebeszélte a rendőrséghez személyazonosságának megállapítása végett. Mielőtt azonban előlathattak volna, egy őrizetlen pillanatban Hári revolvert rántott elő s mellé lötte magát. Súlyos sérülésével nyomban a tartalékkórházba szállították s valószínűleg fel is fog gyógyulni. Hári multját a szökésen kívüli más bűncselekmények is terhelik, mert — mielőtt vizsgálat megállapította — sikkszártás és betörés miatt már régebben körözés alatt áll.

Kitüntetés. A király Fuchs Gusztáv tóvői plébános tart. honvéd lelkésznek kiváló szolgálatainak elismerésül a Ferencz József-rend lovagkeresztjét a hadékitmenyvel adományozta. Fuchs plébános 30 hónapig teljesített frontszolgálatot és ez a illetőnek 3-ik kitüntetése. A plébános megjelölésben is megfordult, Szentlőkön volt plébános s különösen szövetkezeti téren kifejtett szociális tevékenységével tűnt ki.

Alkalmi sorok. Nézzünk oda, kész a csoda, — Nyári ezéla és korán! — Bizony csoda, de kicsoda — Bűvélzettel s szaporán! — Muszka fogoly, mint hangyaboly, — Fur, farag, mely árkot ás. — És a csoda, mint uszoda — Készen áll alkotás! — Ez az ábránd soká várt ránk. — Míg valóra valhatott. — Míg vajadás és egyéb más — Után életjelt adott. — Harmincz éve hordta méhe, — Most az armé szűlte meg. — Bár az anyja el is hagyja, — Ő marad mint há gyerek — Meg se kérdi a tártéri — Szomszédjától: mit csinál? — Mert úgy tesz, keresett ezik — Minden rendű bacsinál. — Kánikula közt nem mulla — Egyetlen egy nap se itt. — Hogy ne fussak a sok tusnok. — Lemosvan a hó levit. — Van bazin'a és kabinja — Ha zomnyolez, mind sikkesek; — Honi fehből, a javából — Kérttek ki mind ezek — Nagy szerencsének, hogy medenczénk — Tagas, tiszta és beton. — Jól meg fér a tetején a — Kővér, sovány, skeleton. — És legottan a porondban — Napfürdő is van elég. — Így erőül jöde hősül — A legujabb nemzedék. — Be van osztva, mint a koszt ma, — Rendje kimért, katonas. — Minden óra kommandóra — Mozduló nagy páronasz. — Elő ott is az uniformis, — A garast ő tette le. — Aztan szépen, ebrendjében — Cziivilbagaza gyermeke. — Olyverő hős haderők — Ha nem jár itt, nincs csudak... — Áldott legyen vőgyon, hegyen — Arménk, hogy hozzá jutánk!

Veterán.

KÖZGAZDASÁG.

A mezzei egérirtó mérég megérkezett. Az érdekeltekt gazdákt az ózai vezetés, és törökbeza megmentése érdekében felhivatnak hogy azt alkalmazásba vegyék. A mérég a használati utasítással együtt megkapható Illatky Miklós birtokossági elnökénél. Dr. Majthényi Miklós polgármester.

Felolós szerkesztő: BECSEK ALADÁR,
Kiadja: a Becsek D. Fia könyvnyomda.

Női felsőruhavarrást, átalakítást
jutányos árban készit Kertész Zsóka Bethlen-u. 85

T. CZ. Van szerencsém b. tudomására hozni. hogy lakásomon, Arpad-u 19. sz. alatt elvállalok **női és gyermekruha készitést** a legizlesebb kivitelben. **Jakabos Róza.**

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy a mai napon a **Benczédi-féle Kossuth u. 1 sz. a fodrász-üzletet átvettem.**
Tisztaság és jó kiszolgálás. Alázatos tisztelettel
NAGY GERGELY, borbély és fodrász.